

MSWiA

**Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

*Rządowy Program
Przeciwdziałania Korupcji
na lata 2012 - 2016*

Warszawa 2011 rok

WSTĘP	3
I. Diagnoza problemu korupcji w Polsce i jej zwalczania	5
1. Dotychczasowe działania antykorupcyjne	5
2. Przeciwdziałanie i zwalczanie korupcji w Polsce	6
2.1 Przeciwdziałanie korupcji	6
2.2 Zwalczanie korupcji	8
3. Zagrożenia	10
3.1 Obszary życia społecznego w Polsce najbardziej zagrożone korupcją	10
3.2 Formy korupcji i rozpoznane mechanizmy korupcyjne	12
3.3 Skala przestępczości korupcyjnej w Polsce	13
4. Opinia publiczna o korupcji	14
5. Indeks Percepcji Korupcji	15
II. Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie zwalczania korupcji	16
III. Cele i mierniki <i>Rządowego Programu</i>	17
IV. Zadania, działania i realizatorzy	21
V. System wdrożenia i ewaluacji <i>Rządowego Programu</i>	30
VI. Finansowanie <i>Rządowego Programu</i>	33
VII. Potencjalne zagrożenie realizacji <i>Rządowego Programu</i>	33

WSTĘP

W 2009 roku zakończona została realizacja II etapu „Programu Zwalczania Korupcji – Strategia Antykorupcyjna”¹. W dniu 23 kwietnia 2010 roku Rada Ministrów przyjęła „Sprawozdanie końcowe z realizacji Programu zwalczania korupcji Strategia Antykorupcyjna - II etap wdrażania 2005-2009”. Jedną z rekomendacji zawartych w ww. dokumencie było ustanowienie organem odpowiedzialnym za przygotowanie projektu kolejnego programu rządowego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W związku z powyższym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z innymi urzędami centralnymi, przygotowało dokument *Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2012 – 2016* (dalej: *Rządowy Program*). Stanowi on kontynuację dotychczasowych – prowadzonych od 2002 roku, działań w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

Rządowy Program jest instrumentem realizacji celów projektowanej strategii *Sprawne Państwo 2011-2020*² pn. *Efektywne instytucje publiczne zapewniające ochronę praw obywateli, skutecznie zarządzające rozwojem kraju i budujące jego silną pozycję międzynarodową* (w kontekście przeciwdziałania korupcji) oraz *Sprawne funkcjonowanie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny* (w kontekście skutecznego zwalczania przestępczości korupcyjnej) i stanowi program rozwoju³ – w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.). Jego cele i działania zgodne są ze średniookresową strategią rozwoju – *Strategią rozwoju kraju 2007 – 2015* oraz jej projektem przewidzianym do roku 2020.

Dokument stanowił będzie również podstawowy element koordynujący krajową politykę antykorupcyjną. Powyższe jest wynikiem zarówno przeprowadzonej oceny realizacji *Strategii Antykorupcyjnej*, jak i odpowiedzią na negatywną ocenę opinii publicznej dotyczącą działań podejmowanych przez Rząd w walce z korupcją. Według badań społecznych przeprowadzonych w 2010 roku⁴ w społeczeństwie panuje przekonanie, że w naszym kraju nie istnieje wola polityczna zwalczania korupcji (46% źle ocenia poczynania Rządu w tym zakresie, natomiast 38% dobrze), a 87 % respondentów uznało, że korupcja stanowi duży problem (z czego 44% – bardzo duży). Niepokojącym objawem jest również przekonanie, że skala korupcji w kraju nie maleje. Prawie połowa poddanych badaniu (47%) była zdania, że w ostatnim roku korupcja w Polsce utrzymywała się na tym samym poziomie, jedna piąta (22%) uważała, że w tym czasie się rozszerzała, a co ósmy respondent (12%) – że malała.

Warto jednak dodać, że pomimo tak krytycznej oceny społecznej w kraju, na forum międzynarodowym Polska uzyskuje coraz lepsze wyniki. W okresie ostatnich 5 lat Indeks

¹ I etap „Programu Zwalczania Korupcji - Strategia Antykorupcyjna” obejmował lata 2002-2004, natomiast II etap – lata 2005-2009.

² Strategia „*Sprawne Państwo*” jest dokumentem określającym podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju państwa zmierzające do poprawy efektywności rządzenia krajem, rozwijania aktywności społecznej, zaspokajania oczekiwań obywateli i ich bezpieczeństwa realizowane przy pomocy programów rozwoju w celu podniesienia sprawności państwa jako systemu instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie rozwojem kraju.

³ Dokument realizujący cele zawarte w strategiach rozwoju.

⁴ Centrum Badań Opinii Społecznej, Opinia publiczna o korupcji i lobbingu. Komunikat z badań, Warszawa, maj 2010, s. 2. Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (239) przeprowadzono w dniach 8–19 kwietnia 2010 roku na liczącej 1056 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Percepcji Korupcji⁵ w kraju wzrósł z wartości 3,4 w roku 2005 do 5,3 w roku 2010, co pozwoliło na zmianę pozycji Polski w rankingu 178⁶ państw objętych badaniem z miejsca 70 na 41.

Podstawowym celem *Rządowego Programu* jest zmniejszenie poziomu korupcji w Polsce, poprzez wzmocnienie prewencji i edukacji w tym zakresie oraz skuteczniejsze zwalczania przestępczości korupcyjnej. W dokumencie określono cele szczegółowe oraz zadania i szereg działań, jak również wyznaczono podmioty wiodące i współpracujące w ich wykonywaniu. Określono również mechanizm wdrażania i ewaluacji *Rządowego Programu*.

Działania *Rządowego Programu* zakładają, poza zwalczaniem przestępczości korupcyjnej, intensyfikację profilaktyki i edukacji antykorupcyjnej, zarówno w społeczeństwie, jak i w administracji publicznej. Właściwie ukształtowana świadomość w zakresie korupcji stanowi bowiem fundament, który pozwoli stale ograniczać występowanie tej patologii.

⁵ Indeks Percepcji Korupcji (IPK) Transparency International to narzędzie pozwalające ocenić poziom korupcji w życiu publicznym w poszczególnych krajach. Szczegółowy opis narzędzia znajduje się w punkcie I ppkt 5 *Rządowego Programu*.

⁶ W roku 2005 badaniem zostało objętych 159 krajów, w 2006 – 163, natomiast w latach 2007–2009 - 180.

I. Diagnoza problemu korupcji w Polsce i jej zwalczania

1. Dotychczasowe działania antykorupcyjne

Przeciwdziałanie korupcji stanowiło jeden z priorytetów Rady Ministrów w okresie ostatnich lat. W dniu 17 września 2002 r. na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rada Ministrów przyjęła dokument rządowy „*Program Zwalczania Korupcji - Strategia Antykorupcyjna*”, będący zbiorem kierunkowych rozstrzygnięć i zestawu działań, jakie administracja rządowa miała podjąć w walce z korupcją.

Realizacja przyjętej *Strategii Antykorupcyjnej* dla Polski przewidywała osiągnięcie trzech głównych celów:

1. skuteczne wykrywanie przestępstw korupcyjnych,
2. wdrożenie efektywnych mechanizmów walki z korupcją w administracji publicznej,
3. zwiększenie świadomości publicznej i promocja etycznych wzorców postępowania.

Zadania zawarte w przyjętej przez Radę Ministrów *Strategii Antykorupcyjnej* zostały w przeważającej większości wykonane. Dokonano wielu zmian legislacyjnych, poprzez wprowadzenie w życie nowych uregulowań prawnych i nowelizacji ustaw już obowiązujących, w celu uzyskania większej przejrzystości przepisów. Ponadto w wielu resortach podjęto inicjatywy o charakterze organizacyjnym i informacyjno-edukacyjnym, przez co wzrosło zainteresowanie problemem zwalczania korupcji w urzędach administracji publicznej.

Po przyjęciu przez Radę Ministrów w październiku 2004 roku sprawozdania podsumowującego realizację *I etapu Programu Zwalczania Korupcji* przystąpiono niezwłocznie do tworzenia dokumentu rządowego *II etap Strategii Antykorupcyjnej*.

W dniu 25 stycznia 2005 r. Rada Ministrów przyjęła dokument rządowy przygotowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji *Program Zwalczania Korupcji - Strategia Antykorupcyjna - II etap wdrażania 2005-2009*, przewidujący realizację kolejnego pakietu przedsięwzięć legislacyjnych, organizacyjnych i edukacyjno - informacyjnych, uzupełnionych o nowe obszary zagrożenia korupcją oraz zadania związane z monitorowaniem efektywności podejmowanych działań.

Ww. *Strategia Antykorupcyjna* zakładała osiągnięcie 4 celów strategicznych:

1. zapobieganie zjawiskom korupcji i wdrożenie mechanizmów umożliwiających jej skuteczne przeciwdziałanie,
2. skoordynowanie działań zmierzających do respektowania antykorupcyjnych przepisów prawnych,
3. ograniczenie tolerancji społecznej dla zjawisk korupcyjnych poprzez podnoszenie stopnia świadomości oraz promowanie odpowiednich wzorców postępowania,
4. stworzenie przejrzystych i przyjaznych obywatelowi struktur administracji publicznej na miarę otwartego społeczeństwa informacyjnego.

Zdecydowanie największym sukcesem II etapu wdrażania *Strategii Antykorupcyjnej* jest wzrost efektywności ścigania przestępstw korupcyjnych. Na ten pozytywny trend miały wpływ podjęte działania organizacyjne, w szczególności zwiększanie stanu etatowego komórek organizacyjnych Policji, zajmujących się zwalczaniem tego typu przestępstw. Ponadto ratyfikowana została Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, przeszkolono liczną grupę pracowników administracji publicznej w zakresie przeciwdziałania zjawiskom korupcyjnym, a administracja rządowa opracowała większość aktów prawnych zaplanowanych do wdrożenia w ramach *Strategii*.

Warto również dodać, iż w okresie obowiązywania *Strategii Antykorupcyjnej* działalność w zakresie walki z korupcją rozpoczął nowy organ, specjalnie powołany do tego zadania - CBA.

Od 2008 roku realizowany jest także program „tarczy antykorupcyjnej”, której celem jest zapobieganie nieprawidłowościom w prywatyzacji kluczowych przedsiębiorców i w dużych zamówieniach publicznych. Zadania projektu realizowane są przez ABW, SKW i CBA we współpracy z właściwymi resortami i podległymi im jednostkami organizacyjnymi.

Pomimo istotnych osiągnięć na polu przeciwdziałania i zwalczania korupcji nie uniknięto również problemów w realizacji *Strategii Antykorupcyjnej*. Należy wskazać, że dokument pozostał w dużej mierze zbiorem zadań resortowych, a nie rozwiązań służących zmianom systemowym, rozpisanych do realizacji przez administrację rządową. W rezultacie takie kluczowe działania antykorupcyjne jak wspomniane powołanie CBA realizowano niezależnie od *Strategii Antykorupcyjnej*. Ponadto w dokumencie nie określono mierników dla postawionych ogólnych celów, które jednocześnie nie odnosiły się do sytuacji korupcyjnej w Polsce. Brak było również skutecznego mechanizmu ewaluacyjnego. Ustanowiony mechanizm nadzorujący realizację *Strategii* również nie był wystarczający i skuteczny, powołany w MSWiA zespół koordynacyjny nie miał bowiem stosownych uprawnień do nadzoru nad realizacją wyznaczonych w *Strategii* zadań przez poszczególne urzędy.

Podobne uwagi do realizacji *Strategii Antykorupcyjnej* w latach 2002 – 2009 zawiera ocena sporządzona na zlecenie CBA zawarta w dokumencie „*Ocena stanu realizacji I i II etapu rządowego programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna za lata 2002 – 2009*”.

Opracowując niniejszy dokument na lata 2012 – 2016 dołożono wszelkiej staranności, aby powyższe wady systemowe zostały usunięte.

2. Przeciwdziałanie i zwalczanie korupcji w Polsce

2.1 Przeciwdziałanie korupcji

2.1.1 Na poziomie organów ścigania:

a) CBA

CBA powołane zostało na mocy *ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o CBA* (Dz. U. Nr 104, poz. 708 z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 niniejszej ustawy, do zadań CBA należy – obok rozpoznawania, ścigania i wykrywania, również zapobieganie przestępczości korupcyjnej.

b) Policja

W *ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji* (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.) zapisany został ogólny obowiązek przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.

c) ABW

Zgodnie z *ustawą z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu* (Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.), do zadań ABW należy rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie m.in. przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, o których mowa w art. 1 i 2 *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne* (Dz. U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584 z późn. zm.), jeśli może to godzić w bezpieczeństwo państwa.

d) SG, ŻW, SKW.

2.1.2 Na poziomie instytucji publicznych

a) Pełnomocnik Rządu do Spraw Opracowania Programu Zapobiegania Nieprawidłowościom w Instytucjach Publicznych

Pełnomocnik powołany został *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2007 roku* i usytuowany organizacyjnie w strukturze Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Podstawowym zadaniem Pełnomocnika jest opracowanie programu zapobiegania nieprawidłowościom w instytucjach publicznych, w tym w instytucjach samorządu terytorialnego, a zwłaszcza inicjowanie i koordynowanie prac zmierzających do poprawy funkcjonowania centralnej administracji rządowej.

b) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji od 2002 roku – czyli od przedłożenia Radzie Ministrów pierwszego *Programu Zwalczania Korupcji*, pełni funkcję organu inicjującego, jak i koordynującego działania antykorupcyjne w kraju. Powyższe wynika z odpowiedzialności Ministra za zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz sprawność funkcjonowania administracji publicznej.

c) Organy kontroli

Najwyższa Izba Kontroli

Kontroli NIK podlega działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych, organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i komunalnych jednostek organizacyjnych. NIK kontroluje też inne jednostki organizacyjne i podmioty gospodarcze w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe oraz wywiązują się ze zobowiązań finansowych na rzecz państwa. Poddawane kontroli kwestie pozwalają identyfikować mechanizmy korupcyjne oraz określać czynniki sprzyjające i umożliwiające ich funkcjonowanie.

Kontrola skarbowa

Kontrola skarbowa, zgodnie z *art. 2 ust. 1 pkt 14b ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej* (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214 z późn. zm.), zajmuje się zapobieganiem i ujawnianiem przestępstw korupcyjnych, o których mowa w art. 228-231 k.k., popełnianych przez osoby zatrudnione lub pełniące służbę w jednostkach organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych.

d) Urzędy administracji publicznej

Istotnym elementem przeciwdziałania korupcji w instytucjach publicznych jest funkcjonowanie w nich komórek wewnętrznej kontroli (kontrola instytucjonalna) oraz audytu wewnętrznego. Od 2010 roku obowiązuje również nowa *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.), która wprowadziła w jednostkach sektora finansów publicznych kontrolę zarządczą - mechanizm zapewniający realizacji celów i zadań tych jednostek w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. W niektórych urzędach powołano również wyspecjalizowane komórki lub samodzielne stanowiska do spraw przeciwdziałania korupcji. Ponadto tworzone są różnego rodzaju wewnętrzne programy antykorupcyjne, opracowywane kodeksy etyczne, zasady kontaktów urzędników z lobbystami i przedstawicielami biznesu oraz prowadzone szkolenia dla pracowników z zakresu zagrożeń korupcyjnych. Niektóre urzędy wdrażają wspomagające funkcjonowanie systemy zarządzania jakością oraz przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym.

2.1.3 Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe (NGOs⁷) stanowią „trzeci sektor” przeciwdziałania korupcji odgrywający istotną rolę w przeciwdziałaniu korupcji. W tym kontekście NGOs spełniają kilka funkcji. Pierwszą jest funkcja kontrolna. Wiele organizacji działających zarówno na terenie całego kraju, jak i lokalnych, podejmuje realizację programów, bądź okazjonalnych przedsięwzięć, mających na celu kontrolę administracji publicznej: zasadność, celowość, skuteczność i uczciwość pracy urzędników, poziom usług, skalę i cele wydatków publicznych oraz przestrzegania praw obywatelskich. W Polsce przyjęto dla organizacji podejmujących tego typu działania określenie „organizacje strażnicze”.

Kolejnym, bardzo istotnym polem prac organizacji pozarządowych jest podnoszenie świadomości społecznej – prowadzone są kampanie społeczne, edukacyjne, skierowane przede wszystkim do młodzieży oraz środowisk opiniotwórczych. Istotnym celem tych działań jest przekonanie społeczeństwa o szkodliwości korupcji, a także wskazanie jej przejawów. Skutkiem wysiłku organizacji pozarządowych jest zdecydowana (choć wciąż niewystarczająca) zmiana nastawienia społeczeństwa do korupcji.

Trzecim polem aktywności jest praca ekspercka – w ramach działań instytutów badawczych oraz innych organizacji powstało wiele ekspertyz na temat zjawiska korupcji w Polsce oraz badań opinii publicznej, przeprowadzono także wiele konferencji oraz seminariów eksperckich. Eksperci organizacji pozarządowych opracowali również wiele informacji na temat metod zwalczania korupcji za granicą.

Ważną część aktywności organizacji pozarządowych stanowią również interwencje oraz poradnictwo prawne. Obrona obywateli przed niesprawiedliwością oraz pomoc w przebijaniu się przez skomplikowane meandry prawne jest koniecznym składnikiem społeczeństwa obywatelskiego.

Działalność organizacji pozarządowych jest nie do przecenienia nie tylko z powodu poszczególnych działań czy zgromadzonej wiedzy. Ich aktywność jest jednym z zasadniczych elementów budowy społeczeństwa obywatelskiego, co – zdaniem wszystkich ekspertów – jest jednym z najważniejszych czynników ograniczających korupcję.

2.2 Zwalczanie korupcji

W kraju funkcjonuje kilka służb zwalczających przestępczość korupcyjną:

- **CBA** ściga przestępstwa przeciwko: działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, wymiarowi sprawiedliwości, wyborom i referendum, porządkowi publicznemu, wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, jeżeli pozostają w związku z korupcją lub działalnością godzącą w interesy ekonomiczne państwa, finansowaniu partii politycznych, jeżeli pozostają w związku z korupcją, obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji i subwencji jeżeli pozostają w związku z korupcją lub działalnością godzącą w interesy ekonomiczne państwa, zasadom rywalizacji sportowej, określonych w art. 46-48 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857 z późn. zm.).
- **Policja** chroni życie i zdrowie ludzi oraz mienie przed bezprawnymi zamachami, chroni bezpieczeństwo i porządek publiczny, inicjuje i organizuje działania mające na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywa przestępstwa i wykroczenia oraz ściga ich sprawców. Prowadzi postępowania w sprawach o przestępstwa korupcyjne,

⁷ NGOs – non-governmental organizations

w tym także popełnione przez własnych funkcjonariuszy i pracowników (w Komendzie Głównej Policji funkcjonuje Biuro Spraw Wewnętrznych).

- **ABW** rozpoznaje, zapobiega i zwalcza zagrożenia godzące w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz jego porządek konstytucyjny, w szczególności w suwerenność i międzynarodową pozycję, niepodległość i nienaruszalność jego terytorium, a także obronność państwa, rozpoznaje, zapobiega i wykrywa przestępstwa, w tym korupcji osób pełniących funkcje publiczne.
- **SG** jest formacją powołaną do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontroli ruchu granicznego. SG rozpoznaje, zapobiega i wykrywa przestępstwa i wykroczenia oraz ściga ich sprawców, w zakresie swojej właściwości, w tym prowadzi postępowania w sprawach o przestępstwa korupcyjne popełnione przez własnych funkcjonariuszy i pracowników w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, jak również popełnionych przez osoby niebędące funkcjonariuszami lub pracownikami SG w związku z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy lub pracownikami SG (w Komendzie Głównej SG funkcjonuje Zarząd Spraw Wewnętrznych).
- **ŻW** wykonuje zadania należące do jej zakresu działania w Siłach Zbrojnych, w stosunku do osób wymienionych w art. 3 ust 2 *ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*⁸ (Dz. U. Nr 123, poz. 1353 z późn. zm.). Do zadań tych należy m.in. wykrywanie przestępstw i wykroczeń, w tym skarbowych, popełnionych przez osoby, o których mowa w art. 3 ust. 2 ww. ustawy, ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczanie dowodów tych przestępstw i wykroczeń. ŻW prowadzi również postępowania o przestępstwa korupcyjne.
- **SKW** jest służbą specjalną, właściwą w sprawach ochrony przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej. Jednym z zadań SKW jest rozpoznawanie, zapobieganie oraz wykrywanie popełnianych przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, funkcjonariuszy SKW i SWW oraz pracowników SZ RP i innych jednostek organizacyjnych MON, przestępstw korupcyjnych⁹, jeżeli mogą one zagrażać bezpieczeństwu lub zdolności bojowej SZ RP lub innych jednostek organizacyjnych MON.

Prokuratura (w tym Prokuratura Wojskowa), jako organ ochrony prawnej, strzeże praworządności oraz czuwa nad ściganiem przestępstw, w tym korupcyjnych.

Istotną rolę w zapobieganiu i ujawnianiu korupcji pełnią ponadto organy kontroli skarbowej¹⁰. Podmioty zaangażowane w zwalczanie korupcji, w zakresie swojej właściwości, współdziałają wzajemnie w obszarze wymiany informacji oraz wspólnych szkoleń. Ponadto w zakresie wymiany informacji współpracują z innymi z organami i instytucjami rządowymi oraz pozarządowymi.

⁸ m.in. żołnierzy, pracowników zatrudnionych w jednostkach wojskowych, osób przebywających na terenach lub w obiektach jednostek wojskowych, osób niebędących żołnierzami - jeżeli współdziałają z ww. osobami w popełnieniu czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary albo też jeżeli dokonują czynów zagrażających dyscyplinie wojskowej albo czynów przeciwko życiu lub zdrowiu żołnierza albo mieniu wojskowemu, żołnierzy sił zbrojnych państw obcych przebywających na terytorium RP oraz członków ich personelu cywilnego

⁹ Określonych w art. 228-230 *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny*

¹⁰ Minister właściwy do spraw finansów publicznych jako naczelny organ kontroli skarbowej; Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej jako organ wyższego stopnia nad dyrektorami urzędów kontroli skarbowej; dyrektor urzędu kontroli skarbowej

3. Zagrożenia

Przestępczość korupcyjna może pojawiać się w każdej dziedzinie życia społecznego, szczególnie tam, gdzie od arbitralnych decyzji pojedynczych osób zależy pozytywne lub negatywne załatwienie sprawy. Utrwalone w społeczeństwie zwyczaje korupcyjne są czynnikiem niszczącym struktury państwowe. W sytuacjach skrajnych dochodzi do powstania rozbudowanego systemu przestępczych zachowań i zależności.

Korupcja często umożliwia działanie zorganizowanych grup przestępczych, dla których jest elementem niezbędnym do popełniania innych poważnych przestępstw, w tym ekonomicznych, powodujących poważne straty dla budżetu państwa.

3.1 Obszary życia społecznego w Polsce najbardziej zagrożone korupcją

3.1.1 Obszary, w których najczęściej występuje korupcja

CBA w opublikowanej w 2010 roku „*Mapie korupcji*”¹¹ wskazało, że działania korupcyjne najczęściej występują w takich sferach, jak:

Administracja państwowa i samorządowa - przede wszystkim przy udzielaniu koncesji, licencji, pozwoleń i zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, udzielaniu zamówień publicznych, wydawaniu decyzji i zezwoleń administracyjnych w zakresie m.in. architektury, budownictwa, gospodarki gruntami, ochrony środowiska, rolnictwa, leśnictwa, komunikacji, szkolnictwa, przekształceń własnościowych i gospodarowania mieniem publicznym, umarzania lub odraczania płatności podatków.

Służba zdrowia i farmacja – obejmuje nie tylko system publicznej i niepublicznej służby zdrowia, ale także centralne organy administracji rządowej, a także podmioty związane z produkcją i dystrybucją materiałów medycznych i farmaceutycznych. Korupcja sprowadza się głównie do wręczania korzyści za przyjęcie do szpitala i wykonanie zabiegów, wydawania fikcyjnych zwolnień lekarskich, wydawania fikcyjnej dokumentacji lekarskiej, wymuszania lub przyjmowania nielegalnych opłat za usługi, które powinny być świadczone bezpłatnie lub za przywileje podczas leczenia, wykorzystywaniu zasobów sektora publicznego dla celów prywatnej praktyki. Obejmuje również działalność na styku administracji publicznej i firm farmaceutycznych - w zakresie procesu rejestracji leków oraz producentów sprzętu medycznego.

Oświata i szkolnictwo wyższe - wymuszanie korzyści majątkowych i osobistych w zamian za np. pomyślny wynik egzaminu, zaliczenie semestru, czy otwarcie przewodu doktorskiego. Zjawisko korupcji wiąże się często także ze sferą usług o charakterze niematerialnym – intelektualnym, np. finansowanie badań naukowych.

Administracja celna i administracja skarbowa - w urzędach celnych nieprawidłowości występują z reguły w ramach międzynarodowego ruchu towarowego i osobowego. Do najczęściej ujawnianych patologii należy niedopełnienie obowiązku kontroli, a w efekcie zaniżanie należności celnych, fałszowanie dokumentów przewozowych, wystawianie dokumentów poświadczających nieprawdę, umożliwianie nielegalnego przekraczania granicy. W kontroli skarbowej dochodzi np. do wyłączenia spod kontroli niektórych osób lub

¹¹ na podstawie: „*Mapa korupcji*”, CBA, Warszawa 2010, s. 11 - 17

podmiotów gospodarczych, udostępniania nieuprawnionym podmiotom informacji uzyskanych w toku kontroli, świadczenia nieformalnych usług doradztwa podatkowego.

Instytucje wdrażające programy unijne - nieprawidłowości korupcyjne występują na różnych etapach udzielania wsparcia unijnego, począwszy od ubiegania się o środki, poprzez rozpatrywanie wniosków, a skończywszy na kontroli oraz rozliczaniu pomocy. Ich sprawcami mogą być urzędnicy agencji płatniczych, instytucji odpowiedzialnych za przyjmowanie wniosków o udzielenie wsparcia, zajmujących się kontrolą oraz weryfikowaniem dokumentacji dotyczącej inwestycji. Najczęściej nieprawidłowości polegają na oferowaniu możliwości uzyskania wsparcia, przyspieszenia jego uzyskania, uzależnianiu uzyskania pomocy od wręczenia korzyści, nieujawnieniu nieprawidłowości w trakcie kontroli prowadzonej na różnych etapach inwestycji.

Najbardziej narażone na korupcję są procedury wyboru projektów oraz procedury przetargowe.

Organa ścigania i wymiar sprawiedliwości - korupcji ulegają funkcjonariusze służb mundurowych, wśród sędziów lub prokuratorów najczęściej wskazuje się na pozytywne rozstrzygnięcia postępowań przygotowawczych czy sądowych, umożliwienie uniknięcia odpowiedzialności karnej, wpływanie na tok czynności procesowych, itp.

Sektor gospodarczy - korupcja dotyczy uzyskania np. pozytywnych decyzji, koncesji, zezwoleń, zleceń publicznych, a także, w przypadku kontaktów pomiędzy dwoma podmiotami gospodarczymi, zawierania umów handlowych lub nadzoru właścicielskiego. Korupcja występuje ponadto w sektorze ubezpieczeniowym i bankowym, oraz wiąże się z oszustwami podatkowymi, występuje także w obszarze wydawania praw jazdy, badań technicznych pojazdów np. poświadczania nieprawdy w dokumentach dopuszczających pojazdy do ruchu, uzyskiwania dokumentów pojazdów, w których posiadanie właściciel wszedł nielegalnie, itp.

Istotnym obszarem, który nie został wskazany przez CBA, ale również jest w wysokim stopniu zagrożony korupcją, jest **sektor profesjonalnych zawodów sportowych**. Korupcja w tym przypadku przejawia się przede wszystkim w formie łapownictwa po stronie sędziów, zawodników, działaczy sportowych i innych uczestników zawodów. Przekupstwo w tym obszarze łączy się również z zakładami wzajemnymi, tzw. bukmacherką - jako jedną z form hazardu, jak również z tzw. „sprzedawaniem” meczy. Zjawisku temu sprzyja zainteresowanie sportem dużej grupy społecznej, skłonność do hazardu i chęć łatwego zysku. Zarówno w prowadzeniu nieuczciwej działalności bukmacherskiej, jak i sprzedawaniu meczy typowym zachowaniem jest korumpowanie uczestników zawodów sportowych (zawodników, trenerów, sędziów, menadżerów), aby zagwarantować najczęściej wysoki zysk z procederu wszystkim jego uczestnikom.

3.1.2 Inne obszary, w których występuje korupcja

Obszarami zagrożonymi korupcją są również: ubezpieczenia komunikacyjne, społeczne i zdrowotne, w szczególności w lecznictwie państwowym; obszar rent i emerytur, w tym rolniczych; wybory do władz rządowych i samorządowych.

W ocenie Fundacji im. Stefana Batorego, reprezentującej sektor pozarządowy, w ostatnim okresie czasu w kraju mamy do czynienia z nieco innymi zjawiskami korupcyjnymi, niż 10 lat temu. Obecnie korupcja stosunkowo najczęściej zagraża następującym procesom:

- przyznawania zamówień z funduszy publicznych,
- wydawania decyzji i zezwoleń,

- stanowienia prawa.¹²

3.2 Formy korupcji i rozpoznane mechanizmy korupcyjne

3.2.1 Formy korupcji

Przestępstwo korupcji polega na wręczeniu (obietnicy wręczenia) lub przyjęciu korzyści majątkowej lub osobistej. Polski Kodeks karny (*ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny* Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) wylicza następujące formy korupcji:

- łapownictwo bierne, czyli sprzedajność w związku z pełnieniem funkcji publicznych (art. 228 kk),
- łapownictwo czynne, czyli przekupstwo (art. 229 kk),
- płatna protekcja, czyli powoływanie się na wpływy w instytucjach państwowych, samorządowych, itp. (art. 230 i 230a kk),
- przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (art. 231 § 2 kk),
- przekupstwo wyborcze czyli głosowanie w określony sposób w zamian za korzyść majątkową lub osobistą lub żądanie albo udzielanie takiej korzyści (art. 250a kk),
- korupcja gospodarcza - żądanie lub przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnica za nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązku przez osobę pełniącą funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło (art. 296a kk),
- korupcja wierzycieli – przyjmowanie lub udzielanie korzyści majątkowej w zamian za działanie na szkodę wierzycieli (art. 302 § 2 i 3 kk).

Sankcje karne za przestępstwa korupcyjne ujęte są ponadto w innych przepisach w randze ustaw, np. w *ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie* (Dz. U. Nr 127, poz. 857 z późn. zm.) i dotyczą m.in. przyjmowania przez osobę organizującą profesjonalne zawody sportowe lub w nich uczestniczącą korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obiecanie w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik zawodów.

3.2.2 Mechanizmy korupcjogenne

W „*Sprawozdaniu z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2009 roku*” NIK wskazał jako podstawowe mechanizmy korupcjogenne:

- nieprawidłowości w procesie stanowienia prawa: naruszanie obowiązujących procedur legislacyjnych, a w szczególności pomijanie niezbędnego trybu opiniowania lub uzgodnień międzyresortowych; dokonywanie zmian w projektach już uzgodnionych; wydawanie aktów wykonawczych ze znacznym opóźnieniem; pozostawianie luk i niejednoznaczności, co sprzyja dowolnej interpretacji przepisów; niespójne nowelizowanie ustaw; wytwarzanie coraz większej ilości aktów prawnych.
- dowolność postępowania: sprzyja jej głównie brak przejrzystych kryteriów sposobu lub trybu załatwiania sprawy, wskutek czego urzędnicy mają możliwość wydawania decyzji pomimo negatywnej opinii organów opiniujących, nie według ustalonych reguł, ale według własnego uznania. Dowolność wynika z nieprzejrzystości i nieprecyzyjności przepisów prawa, a także zbyt częstych jego zmian.

¹² „*Jak walczyć z korupcją? Zasady tworzenia i wdrażania strategii antykorupcyjnej dla Polski*”, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2010, s. 15

- konflikt interesów: jest to szczególnie niebezpieczny mechanizm w funkcjonowaniu instytucji publicznych. O konflikcie tym mówimy wówczas, gdy urzędnik podejmujący rozstrzygnięcie w określonej sferze spraw publicznych lub uczestniczący w przygotowaniu tego rozstrzygnięcia, ma lub może mieć osobisty interes w sposobie załatwienia sprawy. Do konfliktu dochodzi nie tylko wtedy, gdy urzędnik w danej sprawie działa w osobistym interesie, ale także, gdy istnieje choćby tylko teoretyczna możliwość, że interes ten przeważy nad troską o interes publiczny.
- brak jawności postępowania: możliwości korzystania z niektórych przywilejów lub dostęp do dóbr nie są w należyty sposób komunikowane podmiotom potencjalnie nimi zainteresowanym. Dane te są udostępniane jedynie wybranym podmiotom, które mają własne metody dotarcia do informacji.
- słabość sytemu kontroli i nadzoru: wyraża się w niewystarczającej skuteczności działań nadzorczych właściwych organów, organizacyjnej i kadrowej szczupłości jednostek kontroli wewnętrznej oraz głównie doraźnym działaniu. Wskutek tego jedynie niewielka część decyzji podejmowanych przez urzędników poddawana jest bieżącej kontroli, co powoduje, że utrudnione jest ujawnianie decyzji wadliwych, niekorzystnych dla interesu publicznego.
- kumulowanie uprawnień: nadmierne skupianie uprawnień decyzyjnych i odchodzenie od zasady rozdzielania czynności dotyczących jednej sprawy między różnych urzędników.
- lekceważenie dokumentacji i sprawozdawczości: Przyjmowanie niepełnej dokumentacji bez wszystkich wymaganych procedur dowodów lub załączników. Odstępowanie od wypełnienia wymaganych obowiązków sprawozdawczych, a także podejmowanie decyzji bez ich uzasadniania, wskutek czego utrudnione jest kontrolowanie procedur decyzyjnych.

3.3 Skala przestępczości korupcyjnej w Polsce¹³

Przestępczość korupcyjna stanowi z zasady ciemną liczbę, ponieważ obie strony uczestniczące w przestępstwie są zazwyczaj zainteresowane jego ukryciem. Oznacza to, że przestępstwo, o którym nie dowiedziały się organa ścigania, nie jest ujęte w statystykach. Nowelizacja kodeksu karnego z 1 lipca 2003 roku wprowadziła możliwość odstąpienia od ukarania osoby, która uczestniczyła w korupcji, jednak pod warunkiem, że przed otrzymaniem przez organy ścigania informacji o tym przestępstwie, poinformowała o wszystkich istotnych okolicznościach czynu.

Policja

W roku 2010 wszczęto 6 083 postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwa korupcyjne, co stanowi wzrost o 3,4% w stosunku do roku 2009 (5 884). W tym samym okresie odnotowano również wzrost przestępstw korupcyjnych o 50,4% (z 8 305 do 12 487). Od roku 2000 widoczna jest tendencja wzrostowa liczby stwierdzonych przestępstw korupcyjnych, przy czym największa ich liczba odnotowano w roku 2010.

CBA

CBA w roku 2010 prowadziło 166 postępowań przygotowawczych w sprawach korupcyjnych (w roku 2008 było ich 186, a w 2009 - 244). Od momentu powstania CBA (w roku 2006), mimo niewielkiego spadku w roku 2010, zauważalna jest tendencja wzrostowa w zakresie liczby prowadzonych postępowań przygotowawczych.

¹³ Dane z *Raportu o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*, opracowanego przez Departament Analiz i Nadzoru MSWiA

ABW

ABW jest zobowiązana do zwalczania korupcji w przypadkach, gdy zjawisko to – ze względu na skalę, osobę sprawcy lub przedmiot decyzji – może godzić w bezpieczeństwo państwa. W roku 2010 ABW prowadziła 79 śledztw dotyczących korupcji (92 w roku 2009).

Prokuratura

W powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury w 2010 roku łącznie zakończono 8 209 postępowań w sprawach o przestępstwa korupcyjne. W 3 957 przypadkach odmówiono wszczęcia, 2 039 spraw umorzono, natomiast w 1 888 sporządzono akty oskarżenia.

SG (dotyczy funkcjonariuszy i pracowników SG¹⁴)

W 2010 roku wszczęto 92 postępowania przygotowawcze w związku z przyjmowaniem, udzieleniem korzyści majątkowej lub osobistej albo obietnicy jej udzielenia (w roku 2009: 21), co stanowi wzrost o 71 spraw (338%).

ŻW (dotyczy w szczególności żołnierzy i pracowników¹⁵)

ŻW w roku 2010 wszczęła lub przyjęła do prowadzenia 69 postępowań w sprawach o przestępstwa korupcyjne, co oznacza spadek do roku poprzedniego o 16,9% (83).

W tym samym okresie stwierdzono 375 przestępstw korupcyjnych i innych przeciwko dokumentom i mieniu, bezpośrednio z nimi związanych (w związku lub w zbiegu), czyli o 237,8% więcej niż w roku 2009 (111).

4. Opinia publiczna o korupcji

Korupcja nadal jest jednym z najistotniejszych problemów społecznych stanowiących poważną przeszkodę w rozwoju zarówno społecznym jak i gospodarczym kraju. Na wagę tego zagadnienia wskazują badania społeczne.

Od 2000 roku prowadzone są systematyczne badania opinii publicznej na temat korupcji, pomimo wahań poziomu wyraźnie widać, że przez większość społeczeństwa jest ona uważana za jeden z najważniejszych problemów społecznych. W kwietniu 2010¹⁶ roku 87 % respondentów uznało, że korupcja stanowi duży problem (z czego 44% – bardzo duży). Od roku 2000 opinię o dużym oddziaływaniu korupcji na życie społeczne i gospodarcze kraju podziela zawsze ponad 80% Polaków.

Jeszcze bardziej niepokojącym objawem jest przekonanie, że skala korupcji nie maleje. „Prawie połowa badanych (47%) jest przekonana, że w ostatnim roku korupcja w Polsce utrzymywała się na tym samym poziomie, jedna piąta (22%) uważa, że w tym czasie się rozszerzała, a co ósmy respondent (12%) – że malała. Warto przypomnieć, że w ubiegłym roku prawie co trzeci Polak (30%) uważał, że w ciągu dwóch lat poprzedzających badanie korupcja w naszym kraju się nasilała. Ocena ostatniego roku rządów koalicji PO-PSL jest więc trochę lepsza niż wcześniejszego okresu. Trzeba dodać, że od 2009 roku wzrosła liczba osób niepotrafiących określić swojego stanowiska w tej kwestii”¹⁷.

W sierpniu 2009 roku GFK Polonia wykonała na zlecenie „Rzeczpospolitej” sondaż jakimi kwestiami – zdaniem Polaków – powinni zajmować się politycy w pierwszej kolejności. 31% respondentów uznało, że najważniejszym problemem jest walka z korupcją. 28% uznało, że

¹⁴ SG prowadzi postępowania w sprawach korupcyjnych dotyczące własnych funkcjonariuszy i pracowników, na podstawie art. 1 ust. 2 pkt 4 lit. f i ust. 2a ustawy o Straży Granicznej z 12.10.1990 roku

¹⁵ ŻW prowadzi postępowania w sprawach korupcyjnych dotyczące żołnierzy i innych osób na podstawie art. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej z 24.08.2001 roku

¹⁶ Centrum Badania Opinii Społecznej, Opinia publiczna o korupcji i lobbingu. Komunikat z badań, Warszawa, Maj 2010, s. 2. Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (239) przeprowadzono w dniach 8–19 kwietnia 2010 roku na liczącej 1056 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski

¹⁷ j.w.

priorytetem powinno być wprowadzenie rozwiązań mających na celu rozdzielenie świata biznesu i polityki – ograniczenie prawa prowadzenia działalności gospodarczej przez parlamentarzystów. Działania na rzecz rozwoju gospodarczego oraz reformy polityczne i społeczne są na dalszych miejscach¹⁸.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że Polacy w dużej części zgadzają się ze zdaniem, że w naszym kraju nie istnieje wola polityczna zwalczania korupcji. Takie wyniki badania opinii publicznej są wyrazem swoistego wotum nieufności wobec działań rządowych mających na celu ograniczenie korupcji – obywatele nie dostrzegają ani samych działań administracji, ani ich rezultatów. Prawie połowa badanych (46%) źle ocenia poczynania rządu w tym zakresie, a niespełna dwie piąte (38%) – dobrze. Mniej więcej co szósty ankietowany (16%) nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie. W porównaniu z rokiem 2009 nie nastąpiły znaczące zmiany w ocenie antykorupcyjnych działań obecnego gabinetu.¹⁹

Sytuacja taka wymaga nie tylko intensyfikacji prac, ale także prowadzenia właściwej polityki społecznej oraz informacyjnej. Dlatego też działania nie mogą być ograniczone jedynie do Policji i innych służb zwalczających korupcję i do administracji rządowej, lecz muszą być nakierowane na współpracę z jak najliczniejszymi grupami społecznymi.

5. Indeks Percepcji Korupcji

Jednym z najbardziej znanych raportów dotyczących postrzegania zjawisk korupcji na świecie jest Indeks Percepcji Korupcji²⁰ (IPK) przygotowywany przez organizację Transparency International od 1996 roku.

W roku 2010 odnotowano wyraźny wzrost IPK dla Polski w ciągu ostatnich 5 lat, z wartości 3,4 (rok 2005) do 5,3 (rok 2010). Pozwoliło to przejść z pozycji 70 na 41 w rankingu państw uczestniczących w badaniu.

Warto podkreślić, iż w krajach Grupy G6²¹ (Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Włochy i Polska) Polska zajmuje 5 miejsce i wyprzedza Włochy. Do poziomu zanotowanego w Hiszpanii (6,1) brakuje Polsce 0,8 punktu IPK, natomiast do prowadzących w tej grupie Niemiec (7,9) – 2,6 punktu. Ponadto Polska wypada lepiej w rankingu od krajów Unii Europejskiej, jak: Litwa (5,0), Węgry (4,7), Czechy (4,6), Łotwa (4,3), Słowacja (4,3), Rumunia (3,7), Bułgaria (3,6) i Grecja (3,5).

Rok badania IPK	Liczba krajów objętych badaniem	Miejsce Polski w rankingu	Wartość IPK dla Polski
1996	54	24	5,6

¹⁸ Za: Karol Manys, Polacy chcą walki z korupcją, Rzeczpospolita 26 sierpnia 2009, por. http://www.rp.pl/artykul/2,354467_Polacy_chca_walki_z_korupcja_.html

¹⁹ Centrum Badania Opinii Społecznej, Opinia publiczna o korupcji i lobbingu. Komunikat z badań, Warszawa, Maj 2010, s. 10

²⁰ Indeks Percepcji Korupcji (IPK) Transparency International jest narzędziem pozwalającym ocenić poziom korupcji w życiu publicznym w krajach uczestniczących w badaniu. Wyniki badania powstaje na podstawie zbieranych opinii obywateli, ekspertów, biznesmenów poszczególnych krajów, we współpracy z niezależnymi organizacjami i instytucjami m.in. The World Economic Forum, PricewaterhouseCoopers czy Gallup International Word Bank. Badanie szereguje państwa – że względu na rozmiary postrzeganej korupcji - w 10-cio punktowej skali: 10 oznacza pełną przejrzystość i brak korupcji, a 0 - brak przejrzystości i powszechną korupcję.

²¹ Grupa G6 zrzesza 6 największych państw Unii Europejskiej. Jej celem jest m.in. współdziałanie w dziedzinach szczególnie istotnych dla bezpieczeństwa m.in.: w walce z terroryzmem, zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, zwalczaniu nielegalnej imigracji, wymianie danych operacyjnych, skutecznej kontroli granic.

Rok badania IPK	Liczba krajów objętych badaniem	Miejsce Polski w rankingu	Wartość IPK dla Polski
1997	52	29	5,1
1998	85	40	4,6
1999	99	44	4,2
2000	90	43	4,1
2001	91	44	4,1
2002	102	45	4
2003	133	64	3,6
2004	146	67	3,5
2005	159	70	3,4
2006	163	61	3,7
2007	180	61	4,2
2008	180	58	4,6
2009	180	49	5,0
2010	178	41	5,3

II. Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie zwalczania korupcji

Podstawowym dokumentem, określającym walkę z korupcją w krajach ONZ jest **Konwencja Narodów Zjednoczonych Przeciwko Korupcji** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne na 58 Sesji, w październiku 2003 r. Konwencja zobowiązuje państwa ratyfikujące do oficjalnego uznania wszelkich praktyk korupcyjnych za przestępstwo, a także wzmacnia rozwój instytucji, których zadaniem jest zapobieganie praktykom korupcyjnym oraz ściganie oskarżonych o korupcję. W myśl Konwencji, rządy państw deklarują również wspieranie działań promujących przejrzystość i odpowiedzialność międzynarodowego środowiska biznesu. Konwencja została ratyfikowana przez Polskę w 2005 roku.

Z kolei **Komitet Ministrów RE** w listopadzie 1997 r. przyjął program działań w walce z korupcją - Rezolucję nr 24 (97), która określa 20 zasad wiodących przedmiotowej kwestii oraz wyznacza podstawowy cel działania **GRECO** powołanej w ramach Rady Europy. Celem działań GRECO jest zwiększenie zdolności państw członkowskich do podejmowania efektywnej walki z korupcją. Służy temu mechanizm monitorujący i oceniający środki i narzędzia stosowane w tym celu przez poszczególne państwa. GRECO jest odpowiedzialne za monitorowanie przestrzegania przez państwa członkowskie ww. 20 Zasad oraz ocenę stopnia implementacji przepisów konkretnych instrumentów prawnych, którymi są: *Prawnokarna Konwencja o Korupcji*, *Cywilnoprawna Konwencja o Korupcji* oraz *Rekomendacja Rady Europy dot. kodeksów postępowania urzędnika państwowego*.

OECD opracowała Konwencję o Zwalczaniu Przekupstwa Zagranicznych Funkcjonariuszy Publicznych w międzynarodowych Transakcjach Handlowych.

Z kolei na mocy Decyzji Rady UE 2008/852/WSiSW z dnia 24 października 2008 r., - w oparciu o istniejącą strukturę **EPAC** (European Partners Against Corruption), utworzono **EACN** (European Anti-Corruption Network) i stworzono system punktów kontaktowych organów ścigania krajów członkowskich Unii Europejskiej przeciwko korupcji.

Zwalczanie korupcji w organach **Unii Europejskiej** stało się w ostatnich latach jednym z priorytetów III filara UE. Naczelną instytucją służącą zwalczaniu korupcji w UE jest **OLAF**, który opracował w ostatnich latach metody przeciwdziałania temu zjawisku (interdyscyplinarna strategia antykorupcyjna, zasady współpracy Policji z wymiarem sprawiedliwości, europejski nakaz aresztowania, transparentność w życiu publicznym).

Warto dodać, iż powyższe instytucje opracowały szereg konwencji, rezolucji i rekomendacji o charakterze antykorupcyjnym, a mianowicie:

- Prawnokarną konwencję o korupcji - ratyfikowaną w 2002 roku,
- Cywilnoprawną konwencję o korupcji - ratyfikowaną w 2002 roku,
- Konwencję o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych – ratyfikowaną w 2000 roku.

Polska, po wejściu w roku 2004 do Unii Europejskiej, przystąpiła także do Konwencji w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej. Związani również jesteśmy Decyzją Ramową Rady 2003/568/WSISW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym.

III. Cele i mierniki *Rządowego Programu*

Walka z korupcją wymaga podejścia systemowego, warto bowiem podkreślić, że korupcja jest zjawiskiem społecznym, którego ograniczyć nie jest w stanie jedna, nawet najsprawniej działająca instytucja. Zakłada się, iż realizacja *Rządowego Programu* przyczyni się do ugruntowania w społeczeństwie przekonania, że korupcja jest patologią, a nie standardem demokratycznego państwa oraz, że zadaniem wspólnym wszystkich organów władzy publicznej jest stałe jej ograniczanie.

Uwzględniając powyższe kwestie oraz złożoność zagadnienia przeciwdziałania i zwalczania korupcji przyjęto, iż:

1. Celem głównym *Rządowego Programu* jest ograniczenie korupcji w kraju.

1.1 Miernik podstawowy celu głównego:

Wskaźnik Indeksu Percepcji Korupcji (IPK).

Zakłada się wzrost IPK do 2016 roku o 1,1 pkt – do poziomu 6,4.

Wzrost wskaźnika oszacowano na podstawie IPK z lat 2008 - 2010:

Rok 2008 - 4,6; 2009 - 5,0; 2010 - 5,3.

1.2 Miernik pomocniczy celu głównego:

Pozytywna ocena realizacji działań antykorupcyjnych przez instytucję wdrażającą²² oraz ewaluującą²³ *Rządowy Program*.

2. Celami szczegółowymi ustanowiono:

a. Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych

²² Centralne Biuro Antykorupcyjne

²³ Najwyższa Izba Kontroli i *Antykorupcyjna Koalicja Organizacji Pozarządowych*

Zasadnicze działania ukierunkowane zostaną na wzmocnienie obszarów prewencji i edukacji, czyli przedsięwzięć zapobiegających powstawaniu zjawiska korupcji. Najistotniejszymi priorytetami są:

1. **Wypracowanie i wdrożenie skoordynowanej, krajowej polityki antykorupcyjnej.**
2. **Wzmocnienie wewnętrznych mechanizmów antykorupcyjnych w administracji publicznej.**
3. **Zwiększenie aktywnego udziału społeczeństwa, w tym organizacji pozarządowych, w procesie zapobiegania i zwalczania korupcji oraz wzmocnienie współpracy z administracją publiczną.**
4. **Kształtowanie postaw antykorupcyjnych w społeczeństwie.**
5. **Wspieranie postaw etycznych w sektorze prywatnym, w tym tworzenie warunków prowadzących do ograniczenia możliwości korupcji.**
6. **Realizacja zobowiązań międzynarodowych RP dotyczących prewencji i edukacji antykorupcyjnej.**

1. Miernik podstawowy celu szczegółowego:

Pozytywna ocena realizacji działań antykorupcyjnych przez instytucję wdrażającą oraz ewaluującą *Rządowy Program*.

2. Miernik pomocniczy celu szczegółowego:

Wyniki badań społecznych przeprowadzonych przez niezależny ośrodek badania opinii publicznej w następującym zakresie²⁴:

Odsetek respondentów:

a.1 deklarujących osobistą znajomość osób, które biorą łapówki²⁵:

2009: 15%

a.2 deklarujących wręczanie łapówek²⁵:

2009: 9%

a.3 negatywnie oceniających działania Rządu podejmowane w celu walki z korupcją²⁶:

2009 - 42%

Zakłada się spadek odsetka respondentów do 2016 roku: dla a.1 – o 2%; dla a.2 – o 1%; dla a.3 – o 6%.

²⁴ Wobec braku powtarzalnych badań społecznych w zakresie miernika pomocniczego w latach 2008-2010, jako wartości bazowe przyjęte zostaną ostatnie istniejące dane za rok 2009. W okresie realizacji Programu (lata 2012-2016) badania społeczne prowadzone będą natomiast cyklicznie co rok przez instytucję wdrażającą (CBA), co pozwoli na rzetelną ocenę zjawiska

²⁵ Centrum Badania Opinii Społecznej, Korupcja i doświadczenia Polaków oraz ich stosunek do łapownictwa. Komunikat z badań, Warszawa maj 2009, s. 1 i 3. Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (227) przeprowadzono w dniach 2–8 kwietnia 2009 roku na liczącej 1094 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków

²⁶ Centrum Badania Opinii Społecznej, Opinia publiczna o korupcji i lobbingu. Komunikat z badań, Warszawa, maj 2010, s. 2. Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (239) przeprowadzono w dniach 8–19 kwietnia 2010 roku na liczącej 1056 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

b. Wzmocnienie zwalczania korupcji

„Wzmocnienie zwalczania korupcji” oznacza doskonalenie mechanizmów i struktur antykorupcyjnych w organach ścigania, jak również współdziałania i koordynacji działań organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, doskonalenie rozwiązań prawnych w celu skuteczniejszego zwalczania przestępczości korupcyjnej, realizację zobowiązań międzynarodowych RP w zakresie prawnokarnym oraz ścigania przestępczości korupcyjnej.

Wobec wielu przedsięwzięć organizacyjnych i prawnych podjętych na przestrzeni ostatnich lat w zakresie zwalczania korupcji w *Rządowym Programie* priorytetami ustanowione zostały:

- 1. Wzmocnieniu mechanizmów i struktur antykorupcyjnych.**
- 2. Wzmocnieniu współdziałania i koordynacji działań organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości.**
- 3. Doskonaleniu rozwiązań prawnych w celu skuteczniejszego zwalczania przestępczości korupcyjnej.**
- 4. Realizacji zobowiązań międzynarodowych RP w zakresie prawnokarnym oraz ścigania przestępczości korupcyjnej.**

1. Miernik podstawowy celu szczegółowego:

- liczba rejestracji osób, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie karne z artykułów dotyczących korupcji - dane statystyczne z Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych
Rok 2008: 65 007; 2009: 84 796 ; 2010: 246 301
- liczba aktów oskarżenia skierowanych do sądu powiększona o liczbę postępowań warunkowo umorzonych w sprawach korupcyjnych – dane z Prokuratury Generalnej²⁷
2010: 3 927
- liczba skazanych za przestępstwa korupcyjne - dane statystyczne z Krajowego Rejestru Karnego
Rok 2008: 2 952; 2009: 3 009; 2010: 2 744

Należy wskazać, że niezbędne jest zachowanie odpowiedniej korelacji w odniesieniu do trendów liczby podejrzanych, liczby aktów oskarżenia wraz z postępowaniami warunkowo umorzonymi i liczby prawomocnie skazanych za przestępstwa korupcyjne. Oznacza to, że ze wzrostem liczby podejrzanych pożądanym jest zarówno wzrost liczby aktów oskarżenia wraz z postępowaniami warunkowo umorzonymi, jak i liczby prawomocnie skazanych. Wielkości te powinny być jak najbardziej zbieżne, co wskazywałoby na dobrą pracę organów ścigania, w tym prokuratur.

Koniecznym jest zdyscyplinowanie służb śledczych, w tym prokuratury, w zakresie rzetelnego przygotowywania materiałów procesowych.

²⁷ Wygenerowanie w PG w takim zakresie rocznych danych statystycznych możliwe było dopiero za rok 2010

Dane na temat przestępczości korupcyjnej i prowadzonych w tych sprawach postępowań przygotowawczych dotyczyły będą przestępstw spenalizowanych w *ustawie z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny* (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

2. Miernik pomocniczy celu szczegółowego:

Pozytywna ocena realizacji działań antykorupcyjnych przez instytucję ewaluującą *Rządowy Program*.

Mierniki realizacji zadań i działań oraz terminy ich realizacji określone zostaną przez podmioty wiodące, w sporządzonych przez nie planach realizacji zadań.

IV. Zadania, działania i realizatorzy

Zadania 1	Działania 2	Realizatorzy	
		Wiodący 3	Współpracujący 4
Cel szczegółowy: Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych			
Legislacyjne			
<p>1) Wypracowanie i wdrożenie mechanizmów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oceny projektów aktów prawnych, - okresowej oceny efektywności oraz jakości przepisów obowiązujących, pod względem antykorupcyjnym. 	<p><u>1. Do Zadania 1 tiret pierwsze</u></p> <p>1.1 Wypracowanie mechanizmu oceny projektów przepisów prawnych w procesie legislacyjnym pod względem zagrożeń korupcyjnych oraz zaprojektowanie i wprowadzenie stosownych zmian prawnych umożliwiających stosowanie tego mechanizmu, np. zobowiązanie do dołączania do projektów aktów prawnych oceny wpływu aktu na potencjalne możliwości wystąpienia korupcji oraz zapewnienie udziału organizacji pozarządowych w sporządzaniu tej oceny.</p> <p>1.2 Wypracowanie zmian prawnych do regulaminu pracy Rady Ministrów obligujących do udzielenia odpowiedzi organizacji społecznej w przypadku nieuwzględnienia jej uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych do projektu aktu prawnego lub jego założeń.</p> <p><u>2. Do Zadania 1 tiret drugie</u></p> <p>2.1 Zapewnienie możliwości udziału organizacji pozarządowych i społeczeństwa w przeglądach aktów prawnych pod kątem obniżania ryzyka wystąpienia korupcji, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - angażowanie instytucji społecznych w diagnozowanie zagrożeń korupcyjnych i tworzeniu rozwiązań w zakresie właściwego reagowania na nie; - sygnalizowania organom ustawodawczym luk prawnych lub przepisów mających charakter korupcjogenny, dostrzeganych w ramach bieżącej pracy. <p>2.2 Opracowanie i wdrożenie mechanizmu efektywnego wdrażania wniosków „de lege ferenda” zgłaszanych przez NIK.</p>	<p><u>Do działania 1 -</u> CBA</p> <p><u>Do działania 2.1 -</u> wszystkie ministerstwa i urzędy centralne (zadanie stałe)</p> <p><u>Do działania 2.2 -</u> KPRM</p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
<p>2) Wzmocnienie regulacji i implementacji przepisów dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmowania dodatkowych zajęć w trakcie oraz po zakończeniu służby publicznej, - składania i analizy oświadczeń o stanie majątkowym, - lobbingu oraz zwiększenie przejrzystości procesu stanowienia prawa, - immunitetów, - finansowania partii politycznych. 	<p>2.1 Przygotowanie rządowego projektu ustawy dotyczącej przeciwdziałania korupcji i konfliktowi interesów, regulującej m.in. kwestie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - składania i analizy oświadczeń o stanie majątkowym osób pełniących funkcje publiczne – zapisy w granicach oddziaływania prewencyjnego w przedmiotowej tematyce, - podejmowania dodatkowych zajęć w trakcie oraz po zakończeniu służby publicznej – zapisy kierunkujące na ujawnianie konfliktu interesów. <p>2.2 Przygotowanie rządowego projektu ustawy o lobbingu, uwzględniającego mechanizm monitoringu lobbingu, który jednocześnie nie będzie ograniczał konsultacji społecznych projektów przepisów prawnych, ale zapobiegał działaniom korupcyjnym.</p> <p>2.3 Weryfikacja rozwiązań prawnych obowiązujących w zakresie immunitetów ograniczających odpowiedzialność prawną osób z tytułu pełnienia przez nie określonych funkcji oraz opracowanie i wprowadzenie stosownych zmian, w tym ograniczenie immunitetów chroniących przed ściganiem karnym za przestępstwa korupcyjne i powiązane.</p> <p>2.4 Zaangażowanie Państwowej Komisji Wyborczej w aktywne formy kontroli finansów partii politycznych i kampanii wyborczej, takie jak monitorowanie i szacowanie skali wydatków wyborczych już podczas kampanii.</p> <p>2.5 Przeprowadzenie akcji informacyjnej i szkoleniowej w administracji rządowej i samorządowej, zorganizowanie systemu wymiany najlepszych praktyk. Organizowanie seminariów, konferencji z udziałem ekspertów rządowych, naukowych i pozarządowych na temat rozwiązań obecnie funkcjonujących, dobrych praktyk zagranicznych oraz założeń zmian legislacyjnych.</p>	<p><u>Do działania 2.1 – 2.2</u> KPRM - Pełnomocnik Rządu ds. Opracowania Programu Zapobiegania Nieprawidłowościom w Instytucjach Publicznych</p> <p><u>Do działania 2.3 -</u> MS</p> <p><u>Do działania 2.4 -</u> PKW</p> <p><u>Do działania 2.5 -</u> wszystkie ministerstwa i urzędy centralne (wg potrzeb)</p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>
<p>3) Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań prawnych w zakresie ochrony tzw. whistleblowerów tj. osób zgłaszających w dobrej wierze właściwym organom uzasadnione podejrzenia dotyczące korupcji.</p>	<p>3.1 Przygotowanie propozycji zmian prawnych skutkujących zapewnieniem ochrony prawnej dla „sygnalisty – whistleblowera”.</p> <p>3.2 Opracowanie i wdrożenie jednolitego systemu powiadamiania o nieprawidłowościach. Podjęcie ewentualnych dodatkowych innych działań</p>	<p>MPiPS</p>	<p>Właściwe ministerstwa i urzędy centralne określone przez podmiot wiodący</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
	<p>ułatwiających zgłaszanie nieprawidłowości w administracji, np. uruchomienie specjalnych linii telefonicznych lub adresów e-mailowych.</p> <p>3.3 Przeprowadzenie akcji informacyjnej i szkoleniowej w administracji rządowej, samorządowej i sektorze prywatnym.</p>		
<p>4) Wzmocnienie przejrzystości, konkurencyjności i obiektywności procesu udzielania zamówień publicznych, gospodarowania mieniem i środkami publicznymi oraz prywatyzacji.</p>	<p>4.1 Prowadzenie bieżącej analizy prawa zamówień publicznych w zakresie zagrożeń korupcyjnych oraz praktyki stosowania tego prawa. Uwzględnienie w sprawozdaniach UZP ujawnianych przez Urząd nieprawidłowości mogących mieć podłoże korupcyjne.</p> <p>4.2 Zapewnienie konsultacji z udziałem ekspertów rządowych, samorządowych, naukowych i pozarządowych na temat zagrożeń korupcyjnych w sferze zamówień publicznych, gospodarowania środkami publicznymi i prywatyzacji.</p> <p>4.3 Uwzględnienie wyników bieżącej analizy i konsultacji w projektowanych zmianach prawnych ustaw (prawo zamówień publicznych, ustawa o finansach publicznych, o komercjalizacji i prywatyzacji itp.) i aktów wykonawczych.</p> <p>4.4 Monitorowanie procesów oceny, wyboru, rozliczeń i ewaluacji projektów współfinansowanych z funduszy unijnych.</p>	<p><u>Do działania 4.1 - UZP</u></p> <p><u>Do działania 4.2 i 4.3</u> - Organy właściwe w poszczególnych obszarach – zgodnie z ustawą z 04.09.1997r. o działach administracji rządowej</p> <p><u>Do działania 4.4 - MRR</u></p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>
<p>5) Wzmocnienie rozwiązań prawnych ograniczających możliwość korupcji w sektorze prywatnym.</p>	<p>5.1 Propagowanie rozwiązań antykorupcyjnych w biznesie w ramach wspólnych przedsięwzięć i projektów. (tj. wsparcie przez administrację oddolnych inicjatyw sektora prywatnego w tym zakresie).</p> <p>5.2 Wspólne wypracowanie standardów etycznego postępowania sektora prywatnego w relacjach z administracją i z innymi przedsiębiorcami/spółkami (tj. odpowiednik kodeksów postępowania urzędników po stronie sektora prywatnego).</p> <p>5.3 Przegląd i wzmocnienie mechanizmów prawnych i organizacyjnych (po stronie administracji) zapewniających przejrzystość działania sektora prywatnego (np. w zakresie obowiązków publikacyjnych i sprawozdawczych, w tym finansowych, firm).</p>	<p>MG</p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
6) Przegląd i wzmocnienie standardów etycznego postępowania funkcjonariuszy publicznych.	<p>6.1 Dokonanie przeglądu istniejących kodeksów etycznych i kodeksów postępowania poszczególnych grup funkcjonariuszy publicznych i innych grup zawodowych, w tym ich umocowania prawnego i praktycznego stosowania pod kątem skuteczności w zapobieganiu zjawiskom korupcyjnym i konfliktowi interesów. Przeprowadzenie analizy orzecznictwa dyscyplinarnego poszczególnych grup zawodowych w służbie publicznej pod kątem występowania korupcji.</p> <p>6.2 Wdrożenie rozwiązań zgodnych z wynikami przeprowadzonego przeglądu.</p> <p>6.3 Organizowanie seminariów, konferencji z udziałem ekspertów rządowych, samorządowych, naukowych i pozarządowych oraz przedstawicieli zainteresowanych grup zawodowych na temat mocnych i słabych stron istniejących kodeksów oraz dobrych rozwiązań międzynarodowych.</p>	<p>Szef Służby Cywilnej – w zakresie korpusu służby cywilnej</p> <p>MSWiA – w pozostałym zakresie</p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>
Zarządcze, w tym organizacyjne			
7) Opracowanie mechanizmów reagowania na zagrożenia korupcyjne w kontaktach urzędnik – petent .	<p>7.1 Przeprowadzenie analizy najczęstszych ryzyk korupcyjnych występujących na stanowiskach osób pełniących funkcje publiczne (grupy zawodowe w poszczególnych resortach).</p> <p>7.2 Zgodnie z wnioskami wynikającymi z analizy ryzyka przygotowanie poradnika postępowania (zachowań) dla osób szczególnie narażonych na zjawisko korupcji (wg potrzeb).</p>	CBA	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>
8) Wzmocnienie działania wewnętrznych komórek kontrolnych i audytu wewnętrznego.	<p>8.1 Analiza zapewnienia gwarancji niezależności audytorom wewnętrznym jednostek sektora finansów publicznych, opracowanie wniosków adekwatnych do wyników diagnozy (w tym legislacyjnych) oraz ich wdrożenie.</p> <p>8.2 Zorganizowanie systemu wymiany doświadczeń audytorów wewnętrznych w zakresie przeciwdziałania korupcji.</p> <p>8.3 Objęcie kontroli wewnętrznej systemem ogólnego nadzoru (planowanie, sprawozdawczość, standardy) analogicznego do audytu wewnętrznego.</p>	<p>MF - w zakresie audytu wewnętrznego, KPRM - w zakresie kontroli administracji publicznej</p>	<p>Wszystkie ministerstwa i urzędy centralne</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
9) Monitorowanie przebiegu najważniejszych prywatyzacji majątku Skarbu Państwa i znaczących przetargów publicznych oraz informowanie organów władzy i administracji państwowej o dostrzeżonych nieprawidłowościach i zagrożeniach dla tych procesów.	<p>9.1 Opracowanie mechanizmu i zasad monitorowania procesów prywatyzacyjnych.</p> <p>9.2 Określenie wyższych wymagań i dodatkowych kryteriów, jakie muszą spełnić osoby ubiegające się o stanowisko we władzach spółek Skarbu Państwa.</p> <p>9.3 Przedstawianie właściwym odbiorcom zewnętrznym informacji na temat zagrożeń w procesach prywatyzacyjnych oraz znaczących przetargach publicznych (program „tarczy antykorupcyjnej”).</p>	<p><u>Do działania 9.1 i 9.2</u> - MSP</p> <p><u>Do działania 9.3</u> - KPRM</p>	Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący, w tym służby specjalne
10) Ułatwienie praktycznej realizacji prawa dostępu do informacji publicznej.	<p>10.1 Dokonanie przeglądu oraz opracowanie analizy implementacji ustawy o dostępie do informacji publicznej oraz innych ustaw wprowadzających ograniczenia w dostępie do informacji publicznej (np. ustaw regulujących kwestie: finansów publicznych, zamówień publicznych, ochrony środowiska, czy działania samorządu terytorialnego) wraz z wnioskami i propozycjami w zakresie ułatwienia praktycznego dostępu do informacji publicznej.</p> <p>10.2 Wprowadzenie zmian legislacyjnych (adekwatnie do wypracowanych wniosków i propozycji).</p> <p>10.3 Przeprowadzenie kampanii szkoleniowej dla administracji rządowej i samorządowej na temat obowiązków informacyjnych.</p> <p>10.4 Przeprowadzenie społecznej kampanii edukacyjnej na temat prawa do informacji publicznej (zadanie zlecone organizacjom pozarządowym).</p> <p>10.5 Zapewnienie przejrzystości stron BIP-u – zwłaszcza dla społeczeństwa (np. wykaz zadań realizowanych przez urząd – zapisy zrozumiałe przede wszystkim dla petenta chcącego załatwić konkretną sprawę, procedury ich realizacji, kontakty do komórek je realizujących); wyznaczenie komórek odpowiedzialnych za koordynowanie udzielania informacji publicznej.</p>	MSWiA	Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący
11) Wzmacnianie współpracy z sektorem prywatnym w zakresie przeciwdziałania	11.1 Włączenie sektora prywatnego w system wzmacniania regulacji prawnych oraz w prowadzenie monitoringu w tym zakresie.	MG	Wszystkie

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
korupcji.	<p>11.2 Popularyzowanie postaw etycznych w biznesie oraz w kontaktach z administracją.</p> <p>11.3 Przygotowanie i wdrożenie szkoleń dla przedsiębiorców z problematyki korupcji.</p> <p>11.4 Promowanie zawierania przez sektor prywatny w relacjach handlowych z administracją publiczną tzw. „paktu prawości” zobowiązującego w drodze umowy instytucje rządowe i prywatne do stosowania wyższych standardów w zakresie etyki, zapobiegania konfliktowi interesów i korupcji. <i>(Metodologia Paktów Prawości, Integrity Pacts, wypracowana przez Transparency International, opiera się na wdrożeniu dodatkowych mechanizmów przejrzystości postępowania, zapobiegania konfliktowi interesów i korupcji na drodze porozumienia między organem administracji i oferentami).</i></p> <p>11.5 Przeprowadzenie analizy możliwości oraz korzyści/zagrożeń z wdrażania do największych postępowań dotyczących zamówień publicznych i prywatyzacji tzw. „paktów prawości” wraz z wnioskami.</p> <p>11.6 Realizacja wniosków z ww. analizy, w razie potrzeby wraz ze stosownymi zmianami legislacyjnymi.</p>	<p><u>Do działania 11.5 i 11.6 – UZP i MSP – według kompetencji</u></p>	<p>ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>
12) Wzmacnianie współpracy międzynarodowej w zakresie przeciwdziałania korupcji.	<p>12.1 Dokonanie przeglądu i implementacja zobowiązań wynikających z ratyfikowanych konwencji antykorupcyjnych i zaleceń instytucji monitorujących w zakresie prewencji i edukacji oraz przygotowanie i realizacja programu wdrażającego, w tym:</p> <p>12.1.1 Przygotowanie raportu dotyczącego wdrożenia Konwencji Narodów Zjednoczonych Przeciw Korupcji, innych ratyfikowanych konwencji antykorupcyjnych oraz i zaleceń instytucji monitorujących ich wdrażanie;</p> <p>12.1.2 Uzupełnienie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji o działania wynikające z raportu, które nie zostały uwzględnione w dokumencie;</p> <p>12.1.3 Monitoring, w cyklu 2-letnim, implementacji zobowiązań międzynarodowych w zakresie przeciwdziałania korupcji;</p> <p>12.1.4 Implementowanie przepisów unijnych dot. przeciwdziałania i</p>	<p>MSZ</p> <p><u>Do działania 12.2 - wszystkie ministerstwa i urzędy centralne zgodnie z obszarem działania (zadanie stałe)</u></p>	<p>Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
	zwalczania korupcji do krajowego porządku prawnego. 12.2 Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z innymi państwami w obszarze przeciwdziałania korupcji		
Edukacyjne			
13) Wdrożenie edukacji antykorupcyjnej do programów kształcenia i doskonalenia funkcjonariuszy publicznych i osób pełniących funkcje publiczne, w tym w zakresie etyki zawodowej oraz zapobiegania konfliktowi interesów.	13.1 Przygotowanie i wdrożenie stałych, cyklicznych programów edukacyjnych oraz szkoleń w zakresie etyki, przeciwdziałania korupcji i konfliktowi interesów, uwzględniających rozpoznawanie sytuacji korupcyjnych i sposoby zachowań w tych sytuacjach, jak również konsekwencji czynu korupcyjnego. 13.2 Włączenie ww. tematyki do obowiązkowych programów edukacyjnych i szkoleniowych dla osób nowo zatrudnianych/powoływanych, które pełniły będą funkcje publiczne. 13.3 Cykliczne organizowanie szkoleń w ramach doskonalenia zawodowego dla funkcjonariuszy publicznych i osób pełniących funkcje publiczne na temat zagadnień korupcji, w tym związanych z zabezpieczeniem urzędów przed korupcją. 13.4 Rozbudowa serwisu internetowego edukacji antykorupcyjnej. 13.5 Opracowanie i wdrożonych edukacyjnych programów sektorowych przez poszczególne resorty/urzędy centralne, skierowanych również do instytucji nadzorowanych (np. Minister Zdrowia - dla Głównego Inspektora Farmaceutycznego/Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Minister Środowiska – dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska/Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska itd.).	Szef Służby Cywilnej – w zakresie krupcu służby cywilnej, MSWiA – w pozostałym zakresie <u>Do działania 13.4 - CBA</u> <u>Do działania 13.5 - Urzędy nadzorujące w poszczególnych resortach</u>	Wszystkie ministerstwa i urzędy centralne
14) Tworzenie i realizacja społecznych programów i kampanii edukacyjnych.	14.1 Przygotowanie projektów cyklicznych edukacyjnych kampanii społecznych, a następnie ich przeprowadzenie. 14.2 Kontynuowanie i udoskonalanie kursów internetowych (e-learning) w SEA dla uczniów i nauczycieli oraz sukcesywne szkolenie nauczycieli w tym zakresie. 14.3 Organizowanie spotkań (konferencji) przedstawicieli organizacji	MEN <u>Do działania 14.3 -</u> wszystkie ministerstwa i urzędy centralne zgodnie z obszarem działania	Wszystkie ministerstwa i właściwe urzędy centralne wyznaczone przez podmiot wiodący; spółki radiofonii i TV

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
	<p>pozarządowych, szkół wyższych i organów przeciwdziałających i zwalczających korupcję w celu wymiany wiedzy i doświadczeń.</p> <p>14.4 Propagowanie w społeczności akademickiej zachowań przeciwdziałających korupcji, w tym: opracowanie i rozpowszechnienie programu dla studentów oraz dla nauczycieli akademickich w ww. zakresie oraz przeprowadzenie kampanii informacyjnych dla ww. grupy docelowej.</p> <p>14.5 Opracowanie i wdrożonych edukacyjnych programów sektorowych przez poszczególne ministerstwa/urzędy centralne, skierowanych do instytucji nadzorowanych nie będących podmiotami państwowymi (np. Komisja Nadzoru Finansowego - dla instytucji rynku finansowego, itd.).</p> <p>14.6 Tworzenie i realizacja społecznych programów z zakresu edukacji antykorupcyjnej w publicznych ośrodkach radia i telewizji.</p>	<p><u>Do działania 14.4 - MNiSW</u></p> <p><u>Do działania 14.5 - Poszczególne urzędy nadzorujące</u></p> <p><u>Do działania 14.6 - KRRiT</u></p>	
<p>Cel szczegółowy:</p> <p>Wzmocnienie zwalczania korupcji</p>			
<p>15) Monitorowanie zagrożeń korupcyjnych i udoskonalanie przepisów prawnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usprawniających ściganie przestępstw korupcyjnych, w tym określających warunki, zakres i tryb współdziałania oraz koordynacji organów ścigania, - usprawniających działanie wymiaru sprawiedliwości, - w zakresie penalizacji pojawiających się nowych form korupcji. 	<p>15.1 Opracowanie mechanizmu międzyinstytucjonalnej wymiany informacji, koordynacji i współpracy pomiędzy właściwymi organami w zakresie zwalczania korupcji.</p> <p>15.2 Wzmocnieniu mechanizmów i struktur antykorupcyjnych.</p> <p>15.3 Cykliczne opracowywanie raportów dot. obszarów, w których występuje przestępczość korupcyjna oraz zagrożonych taką przestępczością wraz z ewentualnymi wnioskami stosownych zmian legislacyjnych.</p> <p>15.4 Analiza zagranicznych rozwiązań prawnych w zakresie oceny możliwości zastosowania dobrych rozwiązań w prawie krajowym.</p>	<p><u>Do działań 15.1 – 15.3: CBA</u></p> <p><u>Do działania 15.4 - MS</u></p>	<p>KGP, ABW, MS, PG, MSZ, MSWiA, MON (w tym SKW i ŻW)</p>
<p>16) Opracowanie systemowych rozwiązań w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń dotyczących zwalczania korupcji pomiędzy organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości .</p>	<p>16.1 Przeprowadzenie analiz potrzeb w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>16.2 Zaplanowanie i przeprowadzenie przedsięwzięć adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb w zakresie wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>16.3 Wprowadzenie do programu kształcenia aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury odpowiednich szkoleń, a do programu szkoleń</p>	<p>MS</p>	<p>KGP, ABW, CBA MS, PG, MSZ, MSWiA, MON (w tym SKW i ŻW)</p>

Zadania	Działania	Realizatorzy	
		Wiodący	Współpracujący
1	2	3	4
	sędziów odpowiednich zagadnień z zakresu korupcji.		
17) Wzmacnianie współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania korupcji.	<p>17.1 Dokonanie przeglądu implementacji zobowiązań wynikających z ratyfikowanych konwencji antykorupcyjnych i zaleceń instytucji monitorujących w zakresie prawno-karnym oraz ścigania, w tym:</p> <p>17.1.1 Przygotowanie raportu ze stanu wdrożenia przepisów wraz z rekomendacjami.</p> <p>17.1.2 Opracowanie programu wdrażającego ww. rekomendacje i jego realizacja.</p> <p>17.2 Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z innymi państwami w obszarze zwalczania korupcji.</p>	<p>MS</p> <p><u>Do działania 17.2</u> - wszystkie organy odpowiedzialne za zwalczanie korupcji (zadanie stałe)</p>	<p>CBA, KGP, ABW, MS, PG, MSZ, MSWiA</p>
18) Skuteczne zabezpieczanie mienia pochodzącego z przestępstwa korupcji.	<p>18.1 Opracowanie projektów przepisów prawnych, procedur umożliwiających natychmiastowe spieniężenie zajętego mienia, w przypadku możliwości wystąpienia szybkiej i znacznej utraty jego wartości.</p> <p>18.2 Opracowanie projektów przepisów prawnych w zakresie zabezpieczenia majątkowego umożliwiających stworzenie specjalnego funduszu zarządzającego składnikami majątkowymi pochodzącymi z czynów przestępczych i podlegających zabezpieczeniu oraz/lub odzyskaniu.</p>	<p>MSWiA</p>	<p>KGP, CBA ABW, MS, PG, MSZ, MSWiA, MON (w tym SKW i ŻW)</p>

V. System wdrożenia i ewaluacji *Rządowego Programu*

1. Wdrożenie *Rządowego Programu*

Realizacja *Rządowego Programu* prowadzona będzie na IV poziomach:

I poziom:

We wszystkich Ministerstwach i urzędach centralnych zaangażowanych w realizację *Rządowego Programu* utworzone zostaną stanowiska koordynujące realizację *Rządowego Programu* (dalej: koordynatorzy) – w przypadku, gdy nie funkcjonuje w strukturach organizacyjnych danego urzędu stanowisko realizujące zadania w zakresie antykorupcji. W sytuacji funkcjonowania w urzędzie stanowiska doradcy etycznego może on równocześnie pełnić funkcję koordynatora.

Powołanie koordynatorów nastąpi w okresie jednego miesiąca od dnia przyjęcia *Rządowego Programu* przez Radę Ministrów. Informacje w przedmiotowym zakresie poszczególne podmioty niezwłocznie przekażą instytucji wdrażającej.

II poziom:

Podmiot wiodący w wykonaniu zadania powołuje międzyresortowy komitet wykonawczy. Członkami komitetu są koordynatorzy podmiotów zaangażowanych w wykonanie zadania/działania, a przewodniczącym – sekretarz lub podsekretarz stanu podmiotu wiodącego. W uzasadnionych przypadkach możliwe jest powoływanie współprzewodniczącego (-ych), który posiadał będzie kompetencje przewodniczącego w zakresie wykonania konkretnego działania.

W skład komitetu włączani mogą być w roli ekspertów, przedstawiciele organizacji pozarządowych i gremiów naukowych.

Komitety wykonawcze sporządzają roczne sprawozdania z realizacji zadań/działań *Rządowego Programu* i przedstawiają instytucji wdrażającej *Rządowy Program*. Każde sprawozdanie sporządzone będzie do końca lutego danego roku, przy czym sprawozdanie ostatnie (za rok 2016) zawierało będzie podsumowanie realizacji *Rządowego Programu* w całym okresie jego obowiązywania za lata 2012-2016.

Na poziomach I i II przewiduje się możliwość weryfikacji i uzasadnionej zmiany zadań/działań.

Niezrealizowanie zadania/działania na poziomach I-II wymaga natomiast przedstawienia uzasadnienia przez podmiot odpowiedzialny za jego wykonanie. Uzasadnienia takie powinno również zostać zawarte w okresowym sprawozdaniu sporządzanym przez instytucję wdrażającą.

III poziom:

Instytucją wdrażającą *Rządowy Program* jest CBA, które sporządza okresowe sprawozdanie z jego realizacji wraz z wnioskami.

Każde sprawozdanie sporządzone będzie do 30 maja danego roku, przy czym sprawozdanie ostatnie (za rok 2016) zawierało będzie podsumowanie realizacji *Rządowego Programu* w całym okresie jego obowiązywania za lata 2012-2016.

Dokumenty przedstawiane będą następnie Radzie Ministrów.

IV poziom:

Rada Ministrów rozpatruje i przyjmuje sprawozdania z realizacji *Rządowego Programu*.

Realizacja *Rządowego Programu* skoordynowana będzie na wszystkich powyższych poziomach, począwszy od szczebla wykonawczego (komitety wykonawcze i urzędy, w których funkcjonują przedstawiciele komitetów oraz struktury organizacyjne im podległe/nadzorowane – również w terenie), aż do szczebla centralnego (instytucji wdrażającej i Rady Ministrów). Zadania i działania realizowane będą na poziomie adekwatnym do ich charakteru np. w zakresie projektowania rozwiązań prawnych – głównie na poziomie centralnym, w zakresie edukacyjnym – na poziomie centralnym jak i wykonawczym, w zakresie zwalczania przestępczości korupcyjnej – głównie na poziomie wykonawczym (jednostki terenowe organów ścigania), natomiast na poziomie centralnym w szczególności w wymiarze strategicznym oraz działań o charakterze nadzorczym.

Mając na uwadze specyfikę obszaru objętego *Rządowym Programem* – przeciwdziałanie i zwalczanie określonego rodzaju przestępczości (korupcyjnej) oraz ponadregionalny charakter występowania tego zjawiska²⁸, zadania i działania przewidziane w jego ramach prowadzone będą na obszarze całego kraju pod kierunkiem i nadzorem właściwych/kompetentnych ministerstw, urzędów i organów.

Zadania do realizacji w ramach poziomów I-III:

Zadania koordynatorów:

a. Bezpośrednio związane z realizacją *Rządowego Programu*:

- Opracowanie planu (-ów) realizacji działań w zakresie przeciwdziałania korupcji w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym, zawierających mierniki, odpowiedzialności i harmonogram prac oraz skonsultowanie ich w ramach właściwych komitetów wykonawczych;
- Przedłożenie planu (-ów) realizacji działań w zakresie przeciwdziałania korupcji w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym, przewodniczącemu właściwego komitetu wykonawczego - za pośrednictwem Ministra/kierownika urzędu, któremu podlega stanowiska koordynatora, w celu ich oficjalnego uzgodnienia;
- Wdrożenie planu (-ów) realizacji działań w zakresie przeciwdziałania korupcji w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym, okresowe ich monitorowanie, sprawozdanie i aktualizacja – zgodnie z wytycznymi właściwego komitetu wykonawczego;
- Zmiana planu (-ów) działań w zależności od zmian wskazywanych przez instytucję wdrażającą lub ewaluującą, w tym związanych z wytycznymi/wnioskami zawartymi w raporcie ewaluującym *Rządowy Program*.

b. Stałe w ramach urzędu:

- Cykliczne opracowywanie diagnoz w zakresie zagrożeń i ryzyk korupcyjnych występujących i potencjalnych w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym; cykliczne, roczne sprawozdawanie przedmiotowej kwestii

²⁸ Statystyki dotyczące przestępstw korupcyjnych prowadzone przez organy ścigania (np. w podziale na województwa/powiaty) bardziej odzwierciedlają aktywność ich działania w zwalczaniu zjawiska, niż skalę zagrożenia. Dodać przy tym warto, że statystyki nie uwzględniają tzw. ciemnej liczby (różnica między liczbą rzeczywiście popełnionych przestępstw, a liczbą przestępstw, o których organy ścigania posiadają informacje), a charakterystycznym dla tego akurat rodzaju przestępstw, jest właśnie ukrywanie działania przestępczego przez wszystkie jego strony

Ministrowi/Kierownikowi urzędu centralnego. Jednostki, które wdrożyły systemowe zarządzanie ryzykiem dokonują analizy ryzyk korupcyjnych i sprawozdań w przedmiotowej kwestii w sposób i w terminach wynikających z procedur zarządzania ryzykiem;

- Opracowanie wykazu grup zawodowych (stanowisk) zagrożonych korupcją w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym, przy współpracy instytucji zainteresowanych, środowisk naukowych oraz sektora pozarządowego – w zależności od potrzeb oraz okresowe aktualizowanie wykazu;
- Opracowanie i wdrożenie systemu przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym oraz sukcesywne jego doskonalenie;
- Analizowanie informacji o występowaniu nieprawidłowości w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym;
- Organizowanie i prowadzenie szkoleń w ministerstwie oraz podległym lub nadzorowanym urzędzie centralnym w zakresie przeciwdziałania korupcji i konfliktowi interesów;
- Upowszechnianie świadomości w zakresie zagrożeń korupcyjnych i konfliktu interesów z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej (np. intranet, strony internetowe Ministerstw/urzędów centralnych);
- Opiniowanie w ramach procesu uzgodnień resortowych i międzyresortowych, projektów aktów normatywnych oraz wewnętrznych regulacji pod kątem możliwych zagrożeń korupcyjnych.

Zadania przewodniczących komitetów wykonawczych:

- Koordynacja i realizacja zadań, w których wyznaczeni zostali jako wiodący;
- Sporządzenie i przyjęcie planów realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania korupcji w okresie 5 m-cy od przyjęcia *Rządowego Programu*. Plany należy następnie przekazać do instytucji wdrażającej *Rządowy Program*;
- Opracowanie i zorganizowanie systemu wymiany informacji i współpracy między podmiotami wiodącymi i współpracującymi, a także ze środowiskiem naukowym i sektorem pozarządowym (według potrzeb) oraz sprawozdawczości w ramach komitetu;
- Sporządzenie okresowych sprawozdań z realizacji zadań/działań *Rządowego Programu* i przedstawienie instytucji wdrażającej *Rządowy Program*;
- Wnioskowanie do instytucji wdrażającej o: zmianę/uzupełnienie zadań/działań *Rządowego Programu*, zaangażowanie innych instytucji państwowych w realizację *Rządowego Programu*.

Zadania instytucji wdrażającej:

- Sporządzanie okresowych sprawozdań z realizacji *Rządowego Programu* wraz z wnioskami i przedstawianie ich Radzie Ministrów;
- Nadzór nad wdrażaniem wniosków z raportów otrzymanych od instytucji ewaluacyjnych *Rządowego Programu* oraz wdrażanie wniosków (jeśli dotyczą one instytucji wdrażającej);
- Dokonanie pomiaru realizacji celu szczegółowego „Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych”. Badania społeczne oceniające realizację ww. celu prowadzone będą cyklicznie co rok przez instytucję wdrażającą, co pozwoli na rzetelną ocenę zjawiska.

2. Ewaluacja Rządowego Programu

Ewaluację programu przeprowadzą:

- Najwyższa Izba Kontroli, która podejmie w roku 2013 i po zakończeniu realizacji *Rządowego Programu*, kontrolę jego wykonania na wniosek Prezesa Rady Ministrów złożony na podstawie *art.6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*. Informacje o wynikach kontroli przedłożone zostaną Prezesowi Rady Ministrów oraz Sejmowi. Raport pokontrolny przekazany zostanie instytucji wdrażającej celem realizacji wniosków;
- *Antykorupcyjna Koalicja Organizacji Pozarządowych*, reprezentowana przez m.in. Fundację im. Stefana Batorego, Stowarzyszenie Szkoła Liderów, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundację Komunikacji Społecznej, Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich, a także Helsińską Fundację Praw Człowieka, w roku 2013 i po zakończeniu realizacji *Rządowego Programu*. Sprawozdanie ewaluacyjne przekazane zostanie instytucji wdrażającej celem realizacji wniosków.

VI. Finansowanie Rządowego Programu

Realizacja *Rządowego Programu* finansowana będzie – analogicznie jak założono podczas realizacji I i II etapu *Strategii Antykorupcyjnej* w latach 2002-2009, głównie ze środków budżetowych podmiotów wykonujących poszczególne zadania/działania. Realizacja zadań i działań możliwa jest również przy wsparciu finansowym uzyskanym w ramach funduszy Unii Europejskiej.

Poszczególne komitety wykonawcze ujmą w planach realizacji zadań *Rządowego Programu* środki finansowe niezbędne do ich wykonania. Stopień finansowania *Rządowego Programu* określą poszczególne komitety wykonawcze po pierwszym kwartale jego funkcjonowania.

Badania społeczne (miernik celu szczegółowego „Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych”) finansowane będą z budżetu instytucji wdrażającej – CBA.

VII. Potencjalne zagrożenie realizacji Rządowego Programu

- Opóźnienia w realizacji zadań i działań wynikające z nieplanowanych w momencie przyjmowania *Rządowego Programu* reorganizacji i zmian funkcjonalnych instytucji za nie odpowiedzialnych;
- Brak porozumienia politycznego podczas opracowywania i wdrażaniu przepisów prawnych dotyczących lub wpływających na przeciwdziałanie bądź zwalczanie korupcji;
- Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań lub działań wynikające z sytuacji finansów publicznych.

Wykaz skrótów:

CBA – Centralne Biuro Antykorupcyjne
ABW – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
SG – Straż Graniczna
ŻW – Żandarmeria Wojskowa
SKW – Służba Kontrwywiadu Wojskowego
ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych
GRECO – Grupa Państw przeciwko Korupcji
RE – Rada Europy
OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
EPAC – Europejscy Partnerzy Przeciwko Korupcji
EACN – Europejska Sieć Antykorupcyjna
OLAF – Europejski Urząd do Spraw Zwalczenia Oszustw
RCL – Rządowe Centrum Legislacji
KPRM – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
KRRiT – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
MS – Ministerstwo Sprawiedliwości
PKW – Państwowa Komisja Wyborcza
MiPS – Ministerstwo Pracy i polityki Społecznej
MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
UZP – Urząd Zamówień Publicznych
MG – Ministerstwo Gospodarki
MF – Ministerstwo Finansów
MSP – Ministerstwo Skarbu Państwa
MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej
MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego